likti Žemaičių aukštumos Š dalyje - Šarnelės kaime (Plungės raj., Varduvos ap.). Į ŠV nuo 1973 m. tyrinėto ploto ištirta 20 m^2 (Žr. kn.: AETL 1972 ir 1973 metais. V., 1974, p. 7-9). Kultūrinis sluoksnis su pastatų liekanomis, kaulo ir rago dirbiniais bei neapdirbtais kaulais aptiktas prie pat Varduvos vagos 90-120 cm gylyje. Į Š nuo 1973 m. tyrinėto ploto ištirta 24 m^2. Kultūrinis sluoksnis čia aptiktas apie 50 cm gylyje. Jo apačioje rasta akmenų ir plonų kartelių sankaupa. Kultūriniame sluoksnyje rasta ovalo formos plūdė iš pušies žievės, virvelinės keramikos ir žvėrių kaulų. Žvalgomieji tyrinėjimai parodė, kad šios neolito gyvenvietės tyrinėjimus tikslinga tęsti ateityje.

Algirdas Girininkas

ŽEMAITIŠKĖS II GYVENVIETĖ

Žemaitiškės gyvenvietės yra Švenčionių rajone, apie 1,5 km nuo Reškutėnų kaimo ir apie 0,5 km į ŠR nuo Kretuono ežero. Žemaitiškės II gyvenvietės tyrinėjimai buvo pradėti 1979 m. 1980 m. MAII ištyrė gyvenvietės V dalį - 192 m^2. Kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė sapropelingos durpės, slūgsojo 0,5-1 m gylyje po durpių sluoksniu ir buvo nevienodo storio - V ploto dalyje - 3-5,5 cm, R - 6-22 cm.

Tyrinėtame plote, ypač jo R dalyje, aptikta daug statmenai įkaltų kuolų, kurie sudarė sudvigubintas eiles, matyt, pastatų sienas. Aptikta 15 tokių eilių. Tarp kuolų rasta daug medžio šakų, akmenų, žievių. Aiškiau išsiskyrė dviejų keturkampių pastatų kontūrai. Vienas jų buvo R dalyje (6 x 3,5 m dydžio), antras - P dalyje (7 x 3 m dydžio). ŠV ploto dalyje aptikta 0,3-0,5 cm storio ir iki 20-25 cm skersmens pelenų ir anglių dėmių. Matyt, tai išplautų židinių vietos.

Radinių didžiumą sudarė puodų šukės. Jų surinkta daugiau kaip 7000. Daugiausia tai platūs plokščiadugniai, daugiau nei 25 cm skersmens angomis, stačiomis ir profiliuotomis sienelėmis puodai, būdingi Narvos kultūrai. Puodų viršutinės dalys puoštos duobutėmis, įbrėžimais, įspaudėliais. Aptikta į viršų nežymiai platėjančių puodukų, kurių visas paviršius, o kartais ir vidus ornamentuotas. Rasta daug puodų, vadinamojo Cedmaro tipo formos bei miniatiūrinių 3-4 cm aukščio ir 1,5 cm skersmens dugneliais kibirėlio formos puodukų.

Titnaginių dirbinių maža: aptikti 7 strėlių antgaliai (iš jų 5 trikampiai, 1 trapecinis ir 1 rombinis), 4 gremžtukai, 1 grandukas, 1 kaltelis, 6 peiliai, 2 ovaliniai kirvukai, rėžtukas ir skaldytiniai - iš viso 62 dirbiniai. Tarp akmeninių dirbinių išsiskiria gludinimo akmuo, be to, rasti 2 akmeniniai įtveriamieji kirviai, trintuvas, kvarcinių dirbinėlių fragmentų, tinklų pasvarų.

Kaulinių ir raginių dirbinių rasta 82. Tarp jų dvišoniai ir vienašoniai kauliniai žeberklai (24). Vyrauja dvišoniai "eglutės" formos žeberklai ir vienašoniai - su masyviomis ir retomis užbarzdomis. Tarp pastarųjų yra žeberklas su įstatomais titnaginiais ašmenėliais.

Rasti 5 kauliniai ietigaliai karklo lapo formos, 11 kūgio ir dvigubo kūgio formos strėlių antgalių su plokščiomis ir apvaliomis įkotėmis. Trys kūgio formos antgaliai ornamentuoti. Ant vieno iš jų pavaizduotos schematiškos žmonių figūrėlės ir dviejų gyvačių atvaizdai.

Gyvenvietėje aptikti 8 gludinti raginiai įtveriamieji kirviai. Tarp darbo įrankių gausu iš sąnarinių kaulų padarytų ylų, raginių kaltelių, kaulinių kirtiklių, raginių grandiklių, peilių, kaulinių apkalų, taip pat meškerės kabliukas, kablys, durk-

las, keramikai puošti kaulinis štampelis.

Rasti keli rutulio ir dvigubo nupjauto kūgio formos moliniai verpsteliai.

Aptikta vaizduojamojo meno dirbinių. Tarp jų išsiskiria kaulinė šuoliuojančio elnio (?) figūrėlė, ant kaulinės plokštelės apskritomis įgrąžomis pavaizduota antelė, iš molio nulipdytas paukštis. Tarp papuošalų vyrauja kauliniai lęšio ir danties formos, gintariniai - širdies ir skridinio formų kabučiai. Kabučiais laikytini ir elnio bei briedžio priekiniai dantys su skylutėmis. Aptiktas ir kaulinis smeigtukas su ąsele.

Rasta ir medinių dirbinių - plačių irklų, bučių, kultuvių fragmentai, plūdžių iš pušies žievės.

Gyvenvietė priklausė Narvos kultūros vėlyvajam laikotarpiui. Jos radiokarboninė data 1620±120 m. pr.m.e. (3570±120 - Vs - 311). Gyventojai be žvejybos ir medžioklės vertėsi gyvulininkyste.

Algirdas Girininkas

KRETUONO I GYVENVIETĖ

Gyvenvietė yra Švenčionių raj., į Š nuo Reškutėnų kaimo ir apie 100 m į R nuo Kretuono ežero. 1979 m. čia ištirtas 115 m^2 plotas (žr. kn.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 10-11). 1980 m. MAII ištyrė dar du plotus po 80 m^2. Antrasis tyrinėtas plotas yra į R nuo 1979 m. tyrinėtojo, o trečiasis - į Š.

Abiejuose plotuose po velėna aptiktas tamsus smėlis su durpių tarpsluoksniais (10-16 cm) priklausė virvelinės keramikos kultūros laikotarpiui. Šiame sluoksnyje aptiktos 5 židinių liekanos: iš jų 3 antrame plote (1 - 210 x 52 cm, 2 - 56 x 41 cm, 3 - 60 x 28 cm dydžio) ir 2 trečiame (20 x 30 cm, 40 x 19 cm dydžio). Židiniuose rasta smulkių medžio anglių, pelenų, skal-